Orimattilan taidemuseo

Pieni aikamatka Suomen taiteen historiaan

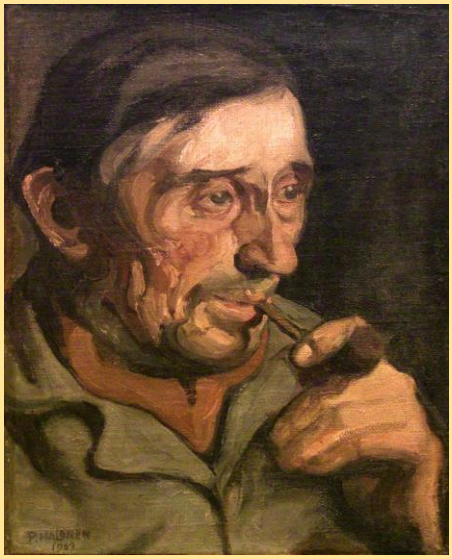
Orimattilan taidemuseon arvokkaat kokoelmat tarjoavat hyvän läpileikkauksen Suomen taiteen historiasta. Esillä olevat **Taidesäätiö Ilmari ja Toini Wall-Hakalan kokoelmat** sisältävät pääasiassa kotimaista taidetta 1700-luvun lopusta 1900-luvun puoliväliin. Kokoelmat painottuvat 1800- ja 1900-lukujen vaihteen taiteeseen, eli niin sanottuun kultakauteen. Kultakauden tunnetuimpia taiteilijoita löytyy kokoelmista runsaasti, mm. Helene Schjerfbeck, Akseli Gallen-Kallela, Albert Edelfelt, Hugo Simberg, Maria Wiik ja Pekka Halonen. Taidesäätiön kokoelmien lisäksi Orimattilan taidemuseossa on esillä **Pentti Papinahon veistoskokoelmat** sekä **Orimattilan Erkot** -näyttely. Lisäksi museossa järjestetään noin neljä vaihtuvaa näyttelyä vuosittain.

Orimattilassa on kansallisesti arvokas taidekokoelma – mutta miksi juuri Orimattilassa?

Ilmari Wall-Hakala, joka keräsi Orimattilassa esillä olevan taidekokoelman, päätti testamentissaan, että kokoelma jäisi kaiken kansan nähtäväksi juuri Orimattilaan, koska hänen isänsä oli kotoisin Hakalan tilalta Orimattilan Mallusjoelta. Ilmari halusi myös kuoltuaan tulla haudatuksi Orimattilan hautausmaalle, joten hän varmastikin tunsi vahvaa kotiseuturakkautta paikkakuntaa kohtaan – olihan hänellä kesämökkikin Orimattilassa. *Ks. Ilmari ja Toini Wall-Hakalan valokuvat mahapiirongin päällä keltaisessa salongissa, joka on sisustettu heidän entisen kotinsa kaltaiseksi.*

Mikä ihmeen kultakausi?

Suomen kuvataiteen kultakaudeksi kutsutaan vuosien 1890–1910 välistä aikaa. Tuona aikana luotiin Suomen taiteelle ominainen, kansallinen ilme. Samalla suomalainen taide saavutti korkean kansainvälisen tason ja se tuli tunnetuksi maailmalla. Kultakauden taiteilijat kuvasivat teoksissaan suomalaista luontoa, ihmisiä ja maan historiaa ja siten opettivat ihmiset näkemään oman maansa kauneuden ja ainutlaatuisuuden. Kultakauden taide toimikin vahvana vaikuttajana Suomen itsenäistymispyrkimyksissä. *Ks. esim. teokset **Pekka Halonen**: Maisema Myllykylästä, Piipunpolttaja ja talonpoikaisnaisen pää.*

Pekka Halonen, Piipunpolttaja, 1903, öljy kankaalle

Kansallisromanttinen taide

Kansakuntien ja niiden omaleimaisen kulttuurin ainutlaatuisuutta korostava taidesuuntaus vallitsi Euroopassa 1800-luvun lopussa. Suomessa suuntaus näkyi vahvasti kultakauden aikana ja sillä oli myös sosiaalinen tilaus Venäjän sortotoimenpiteiden voimistuessa. Tyypillistä suomalaiselle kansallisromantiikalle olivat jylhät, voimaa kuvastavat maisemat, arvokas, monumentaalinen kansankuvaus ja Kalevala-taide, josta erityisesti **Akseli Gallen-Kallela** tunnetaan. *Ks. esim. teokset **Berndt Lindholm**: Torpan piha porsaineen, **Venny Soldan-Brofeldt**: Heränneitä kirkossa ja **Fredrik Ahlstedt**: Eukko ja lehmä järven rannalla. Etsikää museosta lisää teoksia, joissa kuvataan Suomen luontoa ja suomalaisia ihmisiä.*

Mitä oli ennen kultakautta?

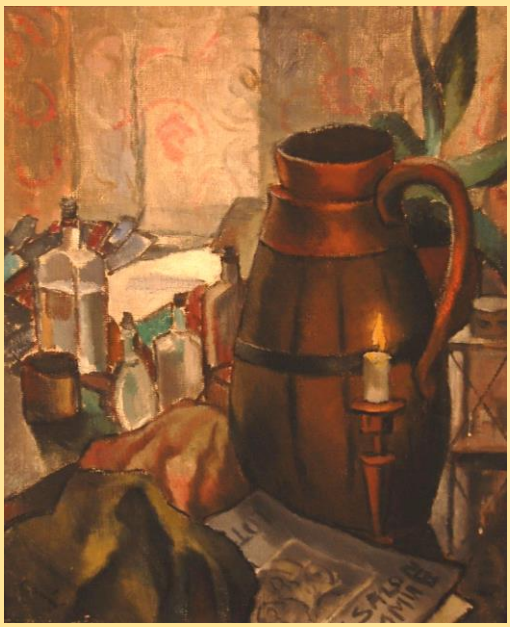
Orimattilan taidemuseon vanhimmat teokset edustavat romantiikan ja realismin aikakautta sekä porvarillista biedermeieriä, jotka kaikki vaikuttivat pitkään suomalaiseen kuvataiteeseen. Romantiikan ajan hämyisää tunnelmaa pääsee aistimaan parhaiten **Aleksander Lauréuksen** (1783–1823) teosten äärellä: *ks. Tyttö kynttilän valossa ja ratsastajia soihdun valossa*. Lauréuksen teokset kuuluvat taidemuseon vanhimpiin teoksiin. Biedermeier-taiteilijoista Suomessa tunnetaan parhaiten von Wrightin veljekset, jotka olivat äärettömän taitavia lintujen ja luonnon yksityiskohtien kuvaajia. Biedermeier ajan maalaustaiteelle tyypillistä olikin erittäin yksityiskohtainen pikkutarkkuus aiheen kuvaamisessa. *Ks.* ***Ferdinand von Wright****: Kyyhkysiä aidalla,* ***Magnus von Wright****: Hedelmäasetelma sekä* ***Johan Erik Lindh****: Nuoren miehen muotokuva. Mitä muita hyvin pikkutarkasti maalattuja tauluja museosta löytyy?*

Ferdinand von Wright: Tiklejä ohdakkeissa, öljy kankaalle

Kultakauden jälkeen ”ruma” taide astuu kuvaan

Naturalismin, eli todellisuuden uskottavan kuvaamisen jälkeen taidemaailma koki suuren muutoksen. Uudet taidesuuntaukset, kuten impressionismi, ekspressionismi ja kubismi horjuttivat Suomen taidemaailmassa pitkään valloilla olleita käsityksiä siitä, mikä on oikeaa, kaunista ja hyväksyttävää taidetta. Ekspressionismi oli naturalismille ja realismille vastakkainen suuntaus, joka pyrki kuvaamaan ihmisen sisäistä todellisuutta ulkoisen sijaan. Suomessa ekspressionismia edusti Marraskuun ryhmäksi nimetty taideliike, johon kuuluivat mm. **Tyko Sallinen, Alvar Cawén, Marcus Collin ja Eero Nelimarkka**. Ryhmäläisiä yhdisti tumma ja maanläheinen värimaailma ja kansalliset aiheet. Monet kokivat uuden taidesuuntauksen sopimattomana, rajuna ja jopa rumana. *Ks. Alvar Cawén: Asetelma ateljeesta ja Istuva poika, Eero Nelimarkka: kasvisasetelma ja Marcus Collin: Hautajaissaatto Porvoon sillalla. Miten nämä teokset eroavat ajallisesti varhaisemmista taideteoksista, esim. kultakauden maalaustaiteesta? Löydätkö eroja värien käytössä tai maalaustyylissä? Ovatko nämä teokset mielestäsi rumia ja jos ovat, niin miksi?*

Alvar Cawén: Asetelma ateljeesta, öljy kankaalle

Naiset taiteilijoina

Naisen asema taiteen kentällä oli pitkään hyvin hankala, koska naisen tehtäväksi katsottiin ensisijaisesti kodista huolehtiminen. Kultakauden naistaidemaalareiden taide onkin saavuttanut täyden arvostuksensa vasta myöhemmin. Orimattilan taidemuseon kokoelmissa naistaiteilijat ovat hyvin edustettuina ja monet kokoelmien upeimmista töistä on naisten tekemiä, kuten **Helene Schjerfbeckin** Sokea nainen, **Maria Wiikin** Kutova vanhus sekä **Dora Wahlroosin** Kylpyyn menevä nainen. *Löydättekö jotain eroa naisten ja miesten tekemästä taiteesta, esim. aiheista, värimaailmasta tai maalaustyylistä? Mistä mahdolliset erot voivat johtua?*